

1941-02-18

AFSENDER

Astrid Warberg-Goldschmidt

MODTAGER

Johanne Christine Larsen

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Da

Dateringsbegrundelse:

Datoen er skrevet øverst s. 1

Generel kommentar:

Det vides ikke, hvem Bøgelund

Jensen, Edith og Søren Madsen var.

Ida var formodentlig pige i huset hos

Johanne og Adolf Larsen.

Dr. Larsen og Blütten Petersen kendes

ikke.

Afsendersted:

Hareskov, Bakkevej 12

Afsenderinfo (lakstempel, adresse
m.m.):

Adressen er skrevet på kuvertens
bagside

Modtagersted:

Dræby, Lindøgaard

Modtagerinfo (udskrift, tilskrift m.m.):

Adressen er skrevet på kuvertens
forside

Omtalte personer:

Sus -

Torkil Barfod

Nicolai Blædel

Adolph Hitler

Charles Morgan

Axel Müller

Janna Schou

Jørgen Schou

Kirstine Schou

Robert Stephenson

Lars Syberg

Gertrude Søndergaard

Ole Søndergaard

Erik Warberg Larsen

Martin Warberg Larsen

Arkivplacering:

Kerteminde Egns- og Byhistoriske

Arkiv, BB0787

Trykt udgave:

Nej

Proveniens:

Testamentarisk gave fra Laura

Warberg Petersen til Østfyns Museer

DOKUMENTINDHOLD

Både Axel Müller, Janna og Astrid Warberg har været syge. Det er koldt.

Der er mange fugle i haven.

Janna er igang i sit værksted. Det var godt, at hun slap af med polakken.

Nu har Janna gang i et lille stel, men hun mangler at have en assistent.

Kirstine Søndergaard døde pludseligt, mens hun var gift med Jørgen/Buf Schou, og hendes søster, Gertrude/Trut gik ned med flaget og forlod Jannas værksted for i stedet at arbejde på Lars Syberg Keramik.

Johanne forstår ikke, hvorfor drengene sover et sted uden kakkelovn. Hun selv og Janna har ikke brændsel nok.

Astrid er fortørnet over, at tyskerne har udsat kommunevalget. Hun orker i øvrigt ikke at snakke med Dr. Larsen, som hun er meget uenig med. Raseri er ikke frugtbart.

Astrid læser Charles Morgan.

Torkil Barfod er en idiot.

TRANSSKRIFTION

[På kuvertens forside håndskrevet med blyant:]

1941

18' Febr.

[Håndskrevet med blæk:]

Fru

Johanne Warberg Larsen

Lindøgaard

Dræby

Fyen.

29-5-03.

[Med blyant:]

besvaret

[På kuvertens bagside:]

Bakkevej 12

Hareskov.

[I brevet:]

1)

Hareskov, 18' Februar 1941

Kære lille Junge! Tak for dit sidste Kæmpebrev, som jeg nu til min Forfærdelse ser er dateret 2' Febr – jeg fik det d. 8 [”jeg fik det d. 8” indsat over linjen] og mig bevidst har jeg da ikke besvaret det endnu.

Grunden er at vi atter har været hjemsøgt af Sygdom – jeg har måttet ligge en Ugestid med Hoste og Tilbehør min Næse har nu været tilsat siden

November, jeg kan hverken lugte eller smage det allermindste og er nu og da ængstelig for, at det skal "slå ind", jeg føler mig ofte ret åndssløv, høre kan jeg heller ikke, og vågner hver Morgen med Hodepine og Aandenød – dette sidste skyldes dog, at vi sover i sådan en Varme – og tre Personer, Nus ligger i Dagligstuen med Dør åben til Sovekammeret, og i Stuen brænder Kakkelovnen jo over, både Nus og jeg lider meget derunder, men hvad skal man gøre, når Axel siger, at han ikke kan tåle, vi lader Døren stå til Gangen, det vilde dog hjælpe noget han er stadig hjemme og oppe og hoster desværre meget; har så voldsomme Anfald om Natten, at der engang kom Blod af det, dog tydelig nok et sprungen Blodkar; og så forværres hans Brok og giver Smerter. Ja, det har været en slem Vinter for os. Nu kan vi da begynde at få luftet godt ud om Dagen, det var næsten umuligt, da det frøs de mange Grader – mine Astma-Lunger har døjet meget af Mangel på frisk Luft, men så snart jeg prøver at gå ud, mister jeg Vejret. Nu letter det også, at vi ikke mere har alt det Komedie med Vandet, Axel har haft Træ og Kulsfyr brændende i Vaskehuset under Vandhanerne om Natten ["om Natten" indsat over linien], det er så kostbart, hvis de fryser. Nu har jeg fyldt en hel Side med Jeremiader, som det sikkert har været oplivende for dig at læse om, men jeg må da ikke glemme den Tilføjelse, at vi indimellem går og har det rigtig hyggeligt, man kan jo hygge sig gevaldigt indendørs, når der er varmt og godt og rart i Stuerne; jeg har smukke blomstrende Alpevioler endnu fra Jul og min store Julekaktus har endnu een Blomst tilbage; vi har ogsaa megen Fornøjelse af Småfuglene, Æbletræet herudenfor Vinduet er til Stadighed behængt med Kødben, Flæskesvær, Osteskorper og desl., Fuglene kommer flokkevis på bestemte Tider af Dagen og henter deres Rationer – Foderkassen på Trappegesimsen får alle Brødkrummer; her er Solsorter (de får rådne Æbler) – Skovspurve, Musvitter, Blåmejser, nu og da en Rødkælk, en Bogfinke, en Stillids, og så de næsvise Skader; Flagspætten holder til på Plankeværket i Gården; Spætmejsen viser sig også en sjældnen Gang og går baglæns ned ad Stammerne; Axel har i Tidens Løb konstateret 43 Slags Fugle i Haven! Han er meget fugleinteresseret. Jeg kender kun de almindeligste.

Min søde Nus er nu i igen igang i sit Værksted – der har været mange Afbrydelser, hun har jo også været syg flere Gange; og Sus har ikke været på Værkstedet endnu siden Jul, det Skind, for hende har Vinteren også været døj, men hun fik da fat i en ung Pige, som kommer et Par Timer hver Dag: vi her har desværre haft nok med at passe os selv; Nus er så glad i denne Tid, hvor er det dog dejligt at høre hendes forfriskende Latter; jeg tror nu privat, at det har været en stor Lettelse for hende, at den Polak

ikke er her mere – selv om hun (og vi) selv har meget ondt af det for ham – han er i Fængsel i Flensburg, skriver derfra at han vist skal i Konzentrationslejr.

2.)

Han var nu meget pågående, vilde med Djævelens Vold og Magt have Nus – skønt hun stadig bremsede ham; men hun kunde vel ikke helt stå for det, at han er Jøde – og Udlænding – og dog altid en Kammerat at tage på Tur med, hun er så ensom og så eksklusiv, har svært ved af slutte sig til nogen – Gud give jeg kunde stampe noget Ungdom op af Jorden til hende; det trænger hun meget til, men det skulde dog komme fra de unge selv, jeg mener med at trække Ungdom til Huse. Mellem os sagt, så var Polakken meget lidt sympatisk; men man er tilbøjelig til at se mildt og overbærende på de forfulgte og ulykkelige og neddæmpe sin Antipati. – Nus er så optaget af i disse Dage, at hun har en lille ny Glas-Idé, en "Dessin", nemlig Karaffel - Glas – og Glasasiet til et lille "Aftentraktement", det skal frem i "Kubens" Vindue (En Kunsthandel v. Siden af Bøgelund Jensen, drives af Edith, Søren Madsens Kone) – Ideen har hun fået ved, at vi har konstateret, at vi er så lækkersultne i denne Vinter – mener det kan skyldes de ændrede Ernæringsforhold, ingen Varer er jo nu som før, næsten hver Aften laver vi et lille Traktement, lidt Syltetøj, eller et Glas hjemmelavet Vin til en Småkage; nu har hun altså lavet et lille Stel til sådant, der skal vist hedde "Aftentraktement" el. lign. Hun har inviteret mig ned i Værkstedet i Eftmd. for at se det. Forhåbentlig inspirerer det til flere Idéer, så hun snart kan komme ud til Kunderne med Forårsnyheder; det er meget stille for Tiden, men en mangeårig Kunde fra Aalborg har dog anmeldt sit Besøg til først i Marts – til den Tid må hun jo også have noget at vise frem; men man forstår så godt, at det er svært når hun er alene; vi ønsker så meget, at hun havde en dygtig Medarbejder, Trut Søndergård var uforlignelig, et fabelagtig dygtigt lille Menneske, Datter af Maleren Ole Søndergård. Det var hendes Søster, der døde, mens hun var gift med Buf, døde under tragiske Omstændigheder; Trut fik dengang et Chock og har i årevis været Døden nær og opgivet af Lægerne – kunde ingen Mad tåle, levede bestandig af et Par Stykker knækbrød Dagen igennem – jeg så det selv her – men med en ufattelig Energi blev hun ved med at komme og havde trods alt en mirakuløs Arbejdsevne; men hun gik jo til Syberg Keramik ["Keramik" indsat over linjen], hvor hun tjener adskilligt mere.

Jeg blev forfærdet over, at Drengene har boet i et uopvarmeligt Rum i den store Kulde, men Junge, der var jo en Kakkelovn, der blev jo i sin Tid bygget en Skorsten – hvorfor var der så ikke mere Kakkelovn?? Jeg kan

forstå, at Brændeovnen er omtrent mage til Nussets; der rådede Skorstensfejeren os til at beklæde den udvendig med ildfaste Sten – det var den ikke, kostede kun 30 Kr. og lignede Robert Stevensons første Lokomotiv – de Sten sparede det halve Brændsel, Nus er henrykt for sin Ovn; men hun har simpelthen ikke haft Råd til at bruge den i Vinter – har 3)

ikke haft Brændsel nok, derfor sover hun stadig heroppe; alt hendes Brændsel går til Værkstedet, hvor hun heldigvis har en dejlig stor Kakkelovn.

Men hvad gør Ida, når I ikke har Vand?? Husk nu at besvare dette, for det spekulerer vi meget på. Det var meget trist med Tinges Gård, men fin Diplomati at I holdt gode Miner – det er nu altid klogt, for der kommer en Dag efter denne. – Hvor I dog mærker meget til Bæsterne derovre. Hvilken Sensation med de Øvelser! her er vi meget oprevne over de "udsatte" Kommunevalg; en Version går ud på, at Tyskerne ikke vilde have konstateret, hvor få Nazister der er i Danmark; men der kan jo ligge meget andet bagved; de er rigtignok søde til at holde deres Ord fra 9 April! Vi hører London hver Aften; i Aftes var Gæsten "Redaktør Blütten Petersen" i Radioen, vi troede en Tid, at det var Blædel, men det er det dog vist ikke alligevel; hans Tale var næsten lidt for lovende – man bliver mistænksom, når d_er kun_ tales om idelige Sejre. Mon ikke Hitler har fejret en diplomatisk Triumf med den tyrkisk-bulg. Ikke-Angrebspagt. Dog, vi her ved jo nok, hvad sådan en Pagt er værd.

Dr. Larsen har været her en Aften – han plejer ellers aldrig at se til Patienterne, det var ganske klart at han kom for at snakke; men jeg gider ikke mere – og vi kom slet ikke ind på Politiken; han gik meget skuffet herfra. Skal jeg snakke mere med ham, så vil jeg sige, at han har fuldstændig Ret; hans Idealer fremmes sikkert bedst med Nazismetaler, men mine Idealer er ikke hans – hvad nytter det så at diskutere. Nej, det er ganske håbløst.

Nu er Tiden gået – jeg må til Middagsmaden, skønt der var mere at gå ind på fra dit Brev. Det er så subtilt, dette med Vreden og Hadet – det bliver en mundtlig Diskussion; naturligvis må og skal man kunne harmes over Banditstreger, men man må i sit Sind skelne mellem den retfærdige Harme – og det vilde Had, den frygtelige Vrede, som i sig selv er skadelige og udmarvende Foreteelser, man må med koldt Blod kunne konstatere den store Uret uden selv at brændes op i afsindigt Had – det var sådan noget jeg mente i mit forrige Brev; m.a.O. man må forsøge at være positiv – Had og Vrede betegner det negative. Raseri er ikke frugtbart.

Kender du "Sparkenbroke" af Charles Morgan, en ganske forunderlig og berigende Bog – jeg har lige læst den for anden Gang – og med lige store Udbytte; Nus har købt den til nedsat Pris for 2,50 (fra 8,50) og var forarget over, at Morten Korchs Bøger er dyrere! Altså, der er for få Købere til de virkelig gode Bøger. Vi læser en Masse i Vinter, er i en Læsekrede. Nu må jeg i Gang. Axel mener at kunne gå på Kontor en af de nærmeste Dage.

Tusinde Hilsner! Din altid Dis.

[Skrevet langs venstre margen s. 1:]

Undskyld for [ulæseligt ord], jeg får ikke Tid til at læse igennem!

[Skrevet langs venstre margen s. 2:]

Ja, den Torkil Barfoed må være en stor Idiot – og så må han også være en skidt Teosof – jeg er efterhånden kun glad ved, at jeg ikke indlod mig i Korrespondance med ham; mit Brev havde sikkert

[Skrevet på højkant langs venstre margen s. 3:]

ikke kunnet overbevise ham om hans Vildfarelser.





1.

København, 18 Februar 1941

Kære lille frøge! Tak for det sidste Kæmpeskriv,
som jeg nu hil min Forfærdelse ^{syndet ved det} set er kommet i. Tak
og mig bevidst har jeg da ikke besvaret det endnu.
Grunden er at vi alles har været bjemmet af Lygdom
jeg har måttet ligge en Hverstid med Hoste og Tilkøbs
min hals har nu været tilsat siden November, og som
hverken ligte eller smage det adersmindste og er nu
og da angstelig for, at det skal "slå ind", og føle
mig ofte ret dandsløv, høre som jeg heller ikke, og
våner hver Morgen med Hædepine og Rødsel
dele sidste skyldes dag, at vi sover i 3. etage en
Varne - og de Personer, der ligger i Dagligstuen med
det i den til Lovkammeret, og i Stuen hender
Kalkunen jo over, både nu og og lige meget derunder,
men hvad skal man gøre, når det siger, at
han ikke kan tale, vilader Døren i til Gangen, det
vilde dog hjælpe noget; han er stadig bjemmet, men ofte,
og har det desuendret meget, har så sødme og Anføde
om at tænke, at det ender som Blod af det, dog tydelig
når et springen Bændler, og så farveres hans Brød
og sine Smæder. Ja, det har været en slæm Vinter for
os. Nu som vi da begynder at få lidt gød i os
Dagen, det var udsket nuntigt da det faldt de mange
Grader - mine Astma-tinger har dogt meget af Kængel
på frisk Luft, men så snart jeg prøver at gå ud, miter
jeg Været. Nu lettes det op, at vi ikke mere har
alt den Komedie med Vædet, der har lagt Tid
Kulstof i hunderne i Vaskerhuset under Vaskerhænderne,
det er så baskant, hvis de fyger. Nu har jeg fyget
en hel Side med Jernsæder, som det sikkert har

Underbygge parteret, og for ikke til at lade den glemme.

60787

været oplysende for dig at lade om, men jeg må da
 ikke glemme den Tilføjelse, at vi ind imellem går
 og har det rigtig hyggeligt, man kan jo hygge sig og
 vældigt videnlærs, når der er varmt og godt og
 rart i Stuerne; jeg har smukke blomstrende Alpe-
 orkideer endnu fra ful af min store fulskabets
 hos endnu een blomst lillage, vi har også meget
 Farnagelse af Småfjelle, Oliebæret herunder
 vidst er det Stadigt bekræftet med Riddere, Plante-
 søer, bles barer og løst, Fjelle kommer flabben
 for bestemte Tider af Dagen og hender deres Rationer
 - Datterkassen på Trappegangen for alle Bude-
 brumme, her er Salvoer (de får råder Ode) - Skov-
 spurve, Musvilde, Blåmejer, nu og da en Rødske,
 en Bogfinke, en Stille, og så de utvorne Skader;
 Trapskeden holder til på Plankensket i Gården,
 Spalmegær viser sig også en spælden Gang og går bag-
 lund med ad Stammerne, der har i Tiden Løb
 som lader 43 Skog Fjelle i Haven! Han er meget
 fjellinteresseret. Jeg kendes dem de almindelige.
 Mit søde Hus er nu igen i gang i sit Skabsted -
 der har været mange Rødske, kun har jo også
 været sig flere Gange, og Tus har ikke været på
 Værelset endnu siden ful, det Skind, for hende
 har vist den også været drø, men hun fik da fast
 i en ung Pige, som kommer et Par Times hver Dag,
 vi har har de andre haft nok med at passe os
 selv; Tus er så glad i denne Tid, hvor er det dog
 dejligt at høre hendes forfriskende Latter; jeg
 tror nu rent privat, at det har været en skat
 Lejlighed for hende, at den Palat i alle de mere
 - selv om hun (og vi) selv har meget med af det
 for ham - han er i Delag i Flensborg, skriver
 derfor at han nu vist skal i Rindshat indlagt.

2/. Han var nu meget piggende, viede med Dydals
Vold og Maest herne Nis - såint him stadig brænde
ham, men him kvinde vel ikke helt sft. pæd,
at hem er føde - og hellesting - og dog altid en
Hammer at tage p. Tim med, him er 13
enorm og s. et blus, har sats med at
slutte sig til sagen - Tål give p. kvinde
stampe noget Kydom af, af foden til hende,
det bruger him meget til, men det skulde
dog komme fra de unge selv, og menes med
at lække Kydom til Kise. Mellem os sagt,
s. var Palatken meget lidt sympatisk, men man
er tilhøjelij til at se mildt og overbærende
p. de faafølge og ulykkelige og neddumpe sin
Antipati. - Nis er så optaget af i disse Dage,
at him har en lille Ny Glas-Fle, en "Dessin",
nemlig Karaffel - Glas - og Glassest til et
lille "Aftenbrakement", det skal frem i
"Kibens" vindue (en Kunsthandel i Siden af
Bjerglund fenssen, drives af Elith, Søren Mathrens
Kone) - Ideen har him fået ved, at vi har
bomstaket, at vi er s. lebhersvillne i denne
Vinter - menes det som skyldes de ændrede
Dræningsforhold, ingen Lave er p. om rom f. s.,
udenken har Aften Lave i et lille Trakle-
ment, lidt Lyllstøj, eller et Glas hylmelavet
Vind til en Lave Dage, vi har him altså Lave
et lille Stel til S. Lave, det skal vist hende:
"Aftenbrakement" bl. Ager. Him har inviteret
mig ned i Værelset i Eghund. for at se det.
Forhøventlig inspireret det til flere Fløer, se
him snart som komme ind til kvinderne med
Forsyngheder, det er meget stille for Tiden, men

for den Tidsforløb har vi ikke en stor Fløer - og så som den "Aften-
brakement" er s. et forløb som him og det er med i det, og det
altid mig i Lave, og det er med i det, og det er med i det, og det
(1, 3)

B0787

en mangeårig Kvinde fra Aalborg har dog anmeldt
sit Besøg til først i Marts - til den Tid må hun
jo ogsaa have noget at vise frem; men man
forstod sig gældt, at det er sadt, når hun
alene er alene; vi risikerer ogsaa meget, at hun havde
en dygtig Medarbejder, Trist Pindergård var
ufarlignelig, et fabelagtig dygtig, lille Men-
neke, Datter af Maleren Ole Pindergård. Det
var hendes Søn, der døde mens hun var gift
med Brøf, døde under tropiske Værelsholdigheder;
Trist fik dengang et Chok og har i årevis
næst Døden var og opgiven af Legerne -
Kvinde var med Tælle, Cenele har stannet af
et Par Thykkes Kudekbrød Oggen gennem -
og det selv her - men med en uforklaret
Længsel blev hun med med at komme og
hvide brude alt en mirakuløs Afbrydelse,
men hun gik jo til Lakke, har hun Lys
alskildt mere. —

Jeg blev forfærdet over, at Drengene her
havde i et nærværende Rum i den store
Stalde; men først, det var jo en Kæbeloven,
der blev jo i sin Tid bygget Skovlen - looper
var der jo ikke mere Kæbeloven?? Jeg blev
først, at Brudekvinden er omkommet Mager
til Murets; der rådede Skovlens færdige
til at beklæde den indvendig med ildfaste
Sten - det var den ikke, kostede den 30 Kr.
og lykkede Robert Stevensons første Labamatio-
de Sten spædede det halve Brudestol, der
er henlagt for sin Onkel, men hun har Længsel
ikke blot Råd til at bringe den i Værk - har

3/ ikke haft Betændelse nok, derfor søges hun
stadig henrykke; al hendes Betændelse går
til Væbskeden hvor hun heldigvis har en
deglig stor Kæbeloven.
Men hvad går Fda, når I ikke har
Vand ?? Husk nu at blønde dette, for
det spekulerer vi meget på. Det var
meget trist med Tings Fald, men fin Diplo-
matiske at I holdt gode Minde - det var
altid Blyt, for det bødner en Dag efter
denne. — Hvor I har måske meget til
Bede herne derovre, hvilken Sensation med
de Quæles! her vi meget opvænne over de
"vilske" Kommunersalg; en Version går ud
på, at Typhus ikke vilde have Konstatet,
hvis for Næste der er i Danmark; men
det kan jo lige meget andet bagefter; de
er rigtig nok gode til at hælde deres Ord
for 3 April! Vi hørte London hver Aften; i
Aften var "Gode" "Relatør's Blikken Pølsen"
i "Radixen", vi havde en Tid, at det var
Blæbel, men det er det dog vist ikke adli-
gettel; hans Tale var udøden lidt for løsende
man bliver mistænksom, når der kun tales
om idelige Sejre. Men ikke Hille har fejret
en diplomatiske Triumf med den typhisk-
hird. Føle-angrebssagt. Dog, vi her ved 10
nok, hvad sådan en Pagt er værd.
Dr. Larsen har været her en Aften
han plejer ellers aldrig at se til Pølsen,
det var ganske blødt at han kom for at

ikke kunne overbevise ham om hans Væbskeden.

80787

smukke; men jeg gider ikke mere - og i den sles
ikke ind på Palilipen; kan jeg meget skuffet
beskrive. Skal jeg snakke mere med ham, og
vil jeg sige, at han har fuldstændig Ret. hans
Idealer fremmes sikkert bedst med Natte-
melader, men mine Idealer er ikke hans
- hvad nyttes det sig at diskutere. Nej, det
er ganske håbløst.

Nu Tiden gælder - jeg må til Vildsnagsmanden,
skönt det nok mere at se ind på fra det
Brev. Det er sig sublimt, lette med Vreden og
Hadet - det bliver en mundtlig Diskussion;
naturligvis må og skal man kunne hævde
over Bændelsesregt, men man må i sit Sind
skelne i mellem den retfærdige Kæmpe - og
det vilde Had, den frygtelige Vrede, som i sig
selv er skadelige og idelmærkende Forefælder,
man må med Rødt Blod kunne konstatere
den store Kædet, inden selv at brudes af i
afsmidigt Had - det var således noget jeg
mente i mit færrige Brev; m. a. O. man må
forstå at være positiv - Had og Vrede betegner
det negative. Raseriet er ikke frugtbar.

Kendes du "Sparksenke" af Charles Morgan, en
ganske famuldelig og berigende Bog - jeg har lige læst
den for anden Gang - og med lige stort hellighed. Nu
har Bogen til vedtaget Pris for 2.50 (for 8.50) og var
foranget over, at Bogen Kongs Bøger er dydere!
Altså, det er for sig Kåben til de virkelig gode Bøger.
Vildeste en Masse i Vinter, og i en Læsekræft.

Nu må jeg i Gang. God Mener at kunne se
på Bogen en af de nærmeste Dage.

Tusinde Hilsener! Din altid
Dis.